

Hakimâne tabiri

Risale-i Nur külliyyatında sıklıkla karşımıza çıkan **Hakîmane** tabiri, Allah'ın **Hakîm** isminin bir tecellisini ifade eder. **En kısa tanımıyla; her işi bir hikmetle, faydayla, tam yerli yerinde ve hiçbir israfa kaçmadan yapmak demektir.**

Böyle faydalı, menfaatli ve maslahatlı bir iş, ancak o faydayı bilen ve planlayan bir **Hakîm** (Hikmet sahibi) tarafından yapılabilir. Hikmeti, menfaati ve faydayı görüp de o hikmetin kaynağını inkâr etmek; **eseri kabul edip ustayı, kitabı görüp kâtibi reddetmektir.**

İnsandan Misal:

İnsan, kendine dikkatle nazar etse görür ki; her bir azası öyle gelişi güzel değil, bilakis en münasip yerine konulmuş, en uygun ölçüyle takdir edilmiş, her biri ayrı bir maksada hizmet eden ve sayısız faydalar netice veren hakîmâne bir tertip ve tanzim içindedir. Bu muntazam bütünlük ise, tesadüfün değil; ilim, irade ve hikmet sahibi bir Sâni'in eseri olduğunu apaçık ilan eder.

Hakîmâneyi fark etmek isteyen kişi, her bir aza karşısında “Neden böyle?” ve “Nasıl böyle olmuş?” suallerini samimiyetle sorduğunda görür ki; aldığı her cevap o uzvun boşuna değil, bilakis yerli yerinde, ölçülü, maksatlı ve faydalı yaratıldığını gösteren bir hikmet penceresidir. Yani doğru sorulan her “neden” ve “nasıl”, o azanın ardındaki hikmeti açığa çıkaran bir anahtar olur.

- Göz, en uygun yere konulmuştur; ayağa değil başa. Bu **hakîmânedir.**
- Kulaklar iki yanadır; yön tayini sağlar. Bu **hakîmânedir.**
- Dişler farklıdır; her biri ayrı iş görür. Bu **hakîmânedir.**
- Dil çok vazifelidir; tat, konuşma, çevirme. Bu **hakîmânedir.**
- Kaş, teri engeller; sadece süs değildir. Bu **hakîmânedir.**
- Kirpik, gözü korur; ince ama etkili. Bu **hakîmânedir.**
- Burun, nefesi temizler ve düzenler. Bu **hakîmânedir.**
- Parmaklar farklı boydadır; tutmayı kolaylaştırır. Bu **hakîmânedir.**
- Başparmak ayrı konumdadır; kullanım gücü verir. Bu **hakîmânedir.**

Bu cihetle insanı inceleyen **tıp ilmi**, her ne kadar doğrudan Allah'tan bahsetmese de; anlattığı her organ, her sistem ve her hassas denge ile aslında hikmetli bir faaliyeti gözler önüne serer. Kalbin ritmi, beynin idaresi, hücrelerin intizamı... her biri yerli yerinde, ölçülü ve gayelidir. Bu hikmetli faaliyetler ise perde arkasında **İsm-i Hakîm'i** sessizce gösterir ve ilan eder.

Üstadımızın tabiriyle: “Sizin okuduğunuz fenlerden her fen, kendi lisan-ı mahsusuyla

mütemadiyen Allah'tan bahsedip Hâlıkı tanıttırıyorlar. Muallimleri değil, onları dinleyiniz."

Muallimler sadece anlatır; fakat hakiki ders veren, bizzat o fenlerin kendisidir. Çünkü tıp ilmi, insan bedenini anlattıkça adeta şöyle der: "Ben tesadüf değilim; hikmetle, ilimle ve ince bir ölçüyle yapılmışım." Onu dikkatle dinleyen, insanın kendi bedeninde yazılmış olan hakikati okur.

Bu hakîmâne tertip ise kendi kendine olamaz; çünkü hikmet, ilim ve kast gerektirir. Bir eser hakîmâne ise, onu yapanın **bilmesi** gerekir. Çünkü gayeyi bilmeyen, o gayeye uygun iş yapamaz. Bir iş ölçülü ise, onu yapanın **kudreti ve iradesi** gerekir. Çünkü ölçü, tercih ve takdir ister.

Bir şey faydalı ise, onu yapanın **hikmeti** gerekir. Çünkü faydayı hedefleyen bir kast vardır. Demek ki: Bu kadar sürekli görünen **hakîmâne fiiller**, arkasında bir **Hakîm Faili** zorunlu kılar.

Hayvanlardan Misal:

Hayvanlara dikkatle nazar eden kimse görür ki; her birinin azası öyle gelişi güzel değil, bilakis yaşadığı ortama en münasip şekilde yerleştirilmiş, en uygun ölçüyle takdir edilmiş, her biri ayrı bir maksada hizmet eden ve sayısız faydalar netice veren **hakîmâne** bir tertip ve tanzim içindedir. Uçan kuşun kanadı, yüzen balığın yüzgeci, çölde yaşayan devenin yapısı... hepsi yerli yerinde, ölçülü ve gayelidir.

Hakîmâneyi hayvanlarda fark etmek isteyen kişi de her bir uzuv karşısında "Neden böyle?" ve "Nasıl böyle olmuş?" suallerini samimiyetle sorduğunda görür ki; aldığı her cevap o canlının boşuna yaratılmadığını, bilakis bulunduğu hayata tam uygun, yerli yerinde ve faydalı bir şekilde donatıldığını gösteren bir hikmet penceresidir. **Yani doğru sorulan her "neden" ve "nasıl", o mahlûkun üzerindeki hikmeti açığa çıkaran bir anahtar olur.**

- Kuşun kanatları uçmaya uygundur; yerde sürünmez. Bu **hakîmânedir**.
- Balığın solungaçları suya göredir; karada değil. Bu **hakîmânedir**.
- Devenin hörgücü çöl şartlarına uygundur; açlığa dayanır. Bu **hakîmânedir**.
- Arının iğnesi ve bal yapısı birlikte verilmiştir. Bu **hakîmânedir**.
- Kedinin pençesi gizlenir; avda işe yarar. Bu **hakîmânedir**.
- Kartalın gözü keskindir; yüksekten avı görür. Bu **hakîmânedir**.
- Zürafanın boynu uzundur; yüksek dallara ulaşır. Bu **hakîmânedir**.
- Kaplumbağanın kabuğu kalkan gibidir; korunur. Bu **hakîmânedir**.
- Yarasanın yön bulması ses ile olur; karanlıkta şaşmaz. Bu **hakîmânedir**.
- Penguenin yapısı soğuğa uygundur; buzda yaşar. Bu **hakîmânedir**.

Bu cihetle hayvanları inceleyen zooloji, her ne kadar doğrudan Allah'tan bahsetmese de; anlattığı her yapı, her uyum ve her fonksiyonla aslında hikmetli bir faaliyeti gözler önüne serer. O hikmetli faaliyetler ise perde arkasında **İsm-i Hakîm'i** sessizce gösterir ve ilan eder.

Üstadımızın tabiriyle: “Sizin okuduğunuz fenlerden her fen, kendi lisan-ı mahsusuyla mütemadiyen Allah’tan bahsedip Hâlıkı tanıttırıyorlar. Muallimleri değil, onları dinleyiniz.”

Muallimler sadece anlatır; fakat hakiki ders veren, bizzat o fenlerin kendisidir. Çünkü her biri kendi diliyle “Ben tesadüf değilim, hikmetle yapıldım” diye konuşur. Onları dinleyen, hakikati işitir.

“Bir harf kâtipsiz olmazken, her bir hücresi binlerce hikmetli kitap hükmünde olan hayvanlar; nasıl müellifsiz olur?”

Bitkilerden Misaller:

Bitkilere dikkatle nazar eden kimse görür ki; her biri gelişi güzel değil, bulunduğu ortama en münasip şekilde yaratılmış, ölçülü ve gayeli bir **hakîmâne** tanzim içindedir. Tohumun programı, kökün toprağa yönelişi, yaprağın güneşe dönmesi... hepsi yerli yerinde ve faydalıdır.

Hakîmâneyi bitkilerde fark etmek isteyen kişi de “Neden böyle?” ve “Nasıl böyle olmuş?” diye sorduğunda görür ki; aldığı her cevap o bitkinin boşuna değil, bilakis hikmetle yaratıldığını gösteren bir pencere olur. Yani her doğru soru, o sessiz mahlûk üzerindeki hikmeti açan bir anahtardır.

- Tohum küçüktür; içinde koca ağacın planı saklıdır. Bu **hakîmânedir**.
- Kök aşağı iner; suyu ve minerali bulur. Bu **hakîmânedir**.
- Gövde yukarı uzanır; ışığa yönelir. Bu **hakîmânedir**.
- Yaprak güneşe döner; ışığı en iyi alır. Bu **hakîmânedir**.
- Yaprak yüzeyi geniştir; fotosenteze uygundur. Bu **hakîmânedir**.
- Diken, bitkiyi korur; zarardan saklar. Bu **hakîmânedir**.
- Çiçek renkli ve kokuludur; tozlaşmayı sağlar. Bu **hakîmânedir**.
- Meyve tatlıdır; tohumun yayılmasına vesile olur. Bu **hakîmânedir**.
- Sonbaharda yaprak dökülür; su kaybı azalır. Bu **hakîmânedir**.
- Kaktüs suyu depolar; çöle uyum sağlar. Bu **hakîmânedir**.

Bu cihetle bitkileri inceleyen **botanik ilmi**, her ne kadar doğrudan Allah’tan bahsetmese de; anlattığı her yapı, her büyüme ve her ince denge ile aslında hikmetli bir faaliyeti gözler önüne serer. Tohumun programı, ağacın dallanması, yaprağın güneşe yönelmesi... her biri yerli yerinde, ölçülü ve gayelidir. Bu hikmetli faaliyetler ise perde arkasında **İsm-i Hakîm’i** sessizce gösterir ve ilan eder.

Üstadımızın tabiriyle: “Sizin okuduğunuz fenlerden her fen, kendi lisan-ı mahsusuyla mütemadiyen Allah’tan bahsedip Hâlıkı tanıttırıyorlar. Muallimleri değil, onları dinleyiniz.”

Muallimler sadece anlatır; fakat hakiki ders veren, bizzat o fenlerin kendisidir. Çünkü botanik ilmi, bitkileri anlattıkça adeta şöyle der: “Ben tesadüf değilim; hikmetle, ölçüyle ve ince bir

planla yaratılmışım.” Onu dikkatle dinleyen, toprağın altından çıkan o sessiz sanatın arkasındaki hakikati okur.

“Hikmet, kör maddenin göremeyeceği kadar ince; sağır tabiatın duyamayacağı kadar derindir. O, eşyanın üzerine vurulmuş ‘Ben buradayım’ diyen İlahî bir mühürdür.”

Alemden Misaller:

Âleme dikkatle nazar eden kimse görür ki; hiçbir şey gelişi güzel değil, bilakis her şey en münasip yerinde, ölçülü ve gayeli bir **hakîmâne** tanzim içindedir. Gece ile gündüzün ardı ardına gelişi, güneşin ısı ve ışığı, atmosferin koruyucu yapısı, dağların dengeleyici vazifesi... hepsi yerli yerinde ve faydalıdır.

Hakîmâneyi âlemde fark etmek isteyen kişi de “Neden böyle?” ve “Nasıl böyle olmuş?” diye sorduğunda görür ki; aldığı her cevap kâinattaki hiçbir şeyin boşuna olmadığını, bilakis hikmetle tanzim edildiğini gösteren bir pencere olur. Yani her doğru soru, bu büyük kitap olan âlem üzerindeki hikmeti açan bir anahtardır.

- Gece-gündüz dönüşümlüdür; dinlenme ve çalışma dengesi sağlar. Bu **hakîmânedir**.
- Güneş, ısı ve ışık verir; hayatı besler. Bu **hakîmânedir**.
- Ay, gecede ışık olur; zaman ölçüsüne hizmet eder. Bu **hakîmânedir**.
- Atmosfer, dünyayı sarar; zararlı ışınları engeller. Bu **hakîmânedir**.
- Hava, görünmezdir ama hayatın temelidir. Bu **hakîmânedir**.
- Dağlar, yeryüzünü dengeler; sarsıntıyı azaltır. Bu **hakîmânedir**.
- Denizler, suyu depolar; iklimi dengeler. Bu **hakîmânedir**.
- Yağmur, yeryüzünü diriltir; rızkı getirir. Bu **hakîmânedir**.
- Rüzgâr, havayı temizler; bulutları taşır. Bu **hakîmânedir**.
- Mevsimler değişir; hayatı tazeler. Bu **hakîmânedir**.
- Toprak, sayısız nimeti üretir. Bu **hakîmânedir**.
- Yıldızlar, göğü süsler ve yön buldurur. Bu **hakîmânedir**.

Bu cihetle âlemi inceleyen **coğrafya, fizik, kimya, biyoloji ve astronomi gibi fenler**, her ne kadar doğrudan Allah’tan bahsetmese de; anlattıkları her kanun, her denge ve her ince nizam ile aslında hikmetli bir faaliyeti gözler önüne serer. Yeryüzünün tabakaları, elementlerin düzeni, canlıların yapısı, yıldızların hareketi... her biri yerli yerinde, ölçülü ve gayelidir. Bu hikmetli faaliyetler ise perde arkasında **İsm-i Hakîm’i** sessizce gösterir ve ilan eder.

Üstadımızın tabiriyle: “Sizin okuduğunuz fenlerden her fen, kendi lisan-ı mahsusuyla mütemadiyen Allah’tan bahsedip Hâlıkı tanıttırıyorlar. Muallimleri değil, onları dinleyiniz.”

Muallimler sadece anlatır; fakat hakiki ders veren, bizzat o fenlerin kendisidir. Çünkü bu fenler, kâinatı anlattıkça adeta şöyle der: “Biz tesadüf değiliz; hikmetle, ilimle ve kusursuz bir

ölçüyle tanzim edilmişiz.” Onları dikkatle dinleyen, bu büyük kitap olan âlemin satırları arasında yazılmış olan hakikati okur. Hikmet; eşyanın ruhu, nizamın dili, Sâni’in ise imzasıdır.

“Şuursuz madde, şuur gerektiren faydayı netice veremez. Kâinat; her zerresi bir vazifeye koşan dev bir ordudur. Bu orduda ‘başıboş’luk yoktur; çünkü her neferin elinde hikmetten bir kimlik kartı, sırtında ise vazifeden bir mühür vardır.”